

TEMATIKA

1. Általános bevezetés I. A századforduló és a két világháború közötti magyar társadalom története

Irodalom: KÖVÉR György 2003. Magyarország társadalomtörténete a reformkortól az első világháborúig. In GYÁNI Gábor–KÖVÉR György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. 2. javított kiadás. Osiris Kiadó, Budapest, 9–186. • GYÁNI Gábor 2003. Magyarország társadalomtörténete a Horthy-korban. In GYÁNI Gábor–KÖVÉR György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. 2. javított kiadás. Osiris Kiadó, Budapest, 187–389. • KOZÁRI Mónika 2005. *A dualista rendszer (1867–1918)*. Pannonica Kiadó, Budapest. (Modern Magyar Politikai Rendszerek) • PÜSKI Levente 2006. *A Horthy-rendszer (1919–1945)*. Pannonica Kiadó, Budapest. (Modern Magyar Politikai Rendszerek) • ROMSICS Ignác 2005. *Magyarország története a XX. században*. 3. javított és bővített kiadás. Osiris Kiadó, Budapest, különösen: 13–270. (Osiris Tankönyvek) • WEIS István 1930. *A mai magyar társadalom*. Magyar Szemle Társaság, Budapest. (Magyar Szemle Könyvei, 2.) • WEIS István [1931]. *Hova? A magyar jövő útja*. A szerző kiadása, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. nyomása, Budapest.

2. Általános bevezetés II. A magyar (funkcionális) városhálózat 1910-ben és 1930-ban. A városok morfológiai jellemzői, térszerkezete és társadalmi térhasználata

Irodalom: BELUSZKY Pál–GYŐRI Róbert 2005. *Magyar városhálózat a 20. század elején*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. • TIMÁR Lajos 1986. *A gazdaság térszerkezete és a városhálózat néhány sajátossága a két világháború közötti Magyarországon*. MTA RKK, Pécs, 1986. • TIMÁR Lajos 2006. Az alföldi és a dunántúli városok szociális arculata a két világháború között. In *Kárpát-medence: Települések, tájak, régiók, térsztruktúrák. (Emlékkönyv Beluszky Pál 70. születésnapja alkalmából.)* Szerk. GYŐRI Róbert – HAJDÚ Zoltán. Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja. Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 42–55. • MENDŐL Tibor 1936. Alföldi városaink morfológiája. *Tisza* 1, 1, 3–44. és térképmelléklet. (Közlemények a Debreceni Tisza István Tudományegyetem Földrajzi Intézetéből, 1.) • GYÁNI Gábor 2012. *Az urbanizáció társadalomtörténete. Tanulmányok*. Korunk Komp-Press, Kolozsvár. • GYÁNI Gábor 2008. *Budapest – túl jön és rosszon. A nagyvárosi múlt mint tapasztalat*. Napvilág Kiadó, Budapest.

3. Elméleti kitekintés. A brit társadalomtörténet-írás középosztály-kutatásainak elitkonceptiói a posztmodern történetírás függvényében

Irodalom: TIMÁR Lajos 2003. A brit társadalomtörténet-írás. In *Bevezetés a társadalom történetébe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. Szerk. BÓDY Zsombor, Ö. KOVÁCS József. Osiris Kiadó, Budapest, 125–152. • TIMÁR Attila 1998. Kulturális asszimiláció és kettős identitás; a birminghami ipari elit dzsentrifikációja I–II. *Világtörténet. Új folyam* 20, tavasz–nyár, 3–20, és uo. ősz–tél, 3–19. • TIMÁR Attila 1998c. Az ipar hanyatlása Nagy-Britanniában? *Klió* 7, 2, 102–107. • GIDDENS, Anthony 1974. Elites in the British Class Structure. In *Elites and Power in British Society*. Eds. Philip STANWORTH, Anthony GIDDENS. Cambridge University Press, Cambridge, 1–21. • KIDD, Alan–NICHOLLS, David 1998. Introduction: The Making of the British Middle Class? In *The Making of the British Middle Class? Studies of Regional and Cultural Diversity since the Eighteenth Century*. Eds. Alan KIDD, David NICHOLLS. Sutton Publishing, Cornwall, xv–xl. • RUBINSTEIN, William D. 1974. Men of Property: Some Aspects of Occupation, Inheritance and Power among Top British Wealthholders. In *Elites and Power in British Society*. Eds. Philip STANWORTH, Anthony GIDDENS. Cambridge University Press, Cambridge, 144–169. • TRAINOR, Richard, H. 2001 [1993]. *Black Country Élates. The Exercise of Authority in an Industrialized Area, 1830–1900*. Clarendon Press, Oxford. • WHITE, Alan Paul 1990. *Formation and Development of Middle-Class Urban Culture and Politics: Sheffield 1825–1880*. Doctoral dissertation, manuscript. The University of Leeds, Department of Social Policy and Sociology, Leeds. (Online: British Library Electronic Theses Online Service –<http://ethos.bl.uk/Home.do>) • JORDAN, Spencer Kenneth 1999. *The Development and Implementation of Authority in a Regional Capital: a Study of Bristol's Élates, 1835–1939*. Doctoral dissertation, manuscript. Universty of the West of England, Bristol. (Online: British Library Electronic Theses Online Service –<http://ethos.bl.uk/Home.do>)

4. Historiográfia, elmélet I. A magyarországi proto-elitkutatások historiográfiája 1978–1993 között. Források és az elit fogalmának értelmezései

Irodalom: BARANYI Béla 1972. Gondolatok az uralkodó elitéről, valamint egy helyi elit történetéről, a debreceni virilizmus kapcsán (1870–1930). In *Magyar történeti tanulmányok*. 5. kötet. Szerk. FEHÉR András. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, 4–67. (Acta Universitatis Debreceniensis de Ludovico Kossuth Nominatae, Series Historica, 14.) • GOTTFRIED Barna 1993. Nyíregyházi virilisek 1874 és 1912 között. In *Helytörténeti tanulmányok*. 9. kötet. Szerk. GYARMATHY Zsigmond. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár, Nyíregyháza, 141–168. (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár Kiadványai, 1. Évkönyvek, 9.) • GYÁNI Gábor 1977. Hódmezővásárhely legnagyobb adófizetői (1888–1941). *Történelmi Szemle* 20, 3–4., 626–640. • GYÁNI Gábor 2005. Vagyon és polgár, avagy a vagyonos polgár a diskurzusban. In *Emlékkönyv Orosz István 70. születésnapjára*. Szerk. ANGI János, IFJ. BARTA János. Multiplex Media – DUP, Debreceni Egyetem Történelmi Intézet, Debrecen, 277–291. • KOVÁCS I. Gábor 2010. A magyarországi polgári korszakbeli országos elitek empirikus kutatásának historikumához I. A Huszár Tibor által kezdeményezett történeti elítvizsgálatok. In *A cselekvő értelmiségi. Tanulmányok Huszár Tibor 80. születésnapjára*. Szerk. KISS László. Argumentum – ELTE Társadalomtudományi Kara, Budapest, 175–207. • KÖVÉR György 2010. Kiből lett és kiből nem lett virilista? Szabolcs megye, 1883. In *Megtalálható-e a múlt? Tanulmányok Gyáni Gábor 60. születésnapjára*. Szerk. BÓDY Zsombor, HORVÁTH Sándor, VALUCH Tibor. Argumentum. Budapest, 282–296. • SÖPTEI Imre 2002. Kőszeg legtöbbször adózó polgárai 1872-től a századfordulóig. In *Struktúra és városkép. A polgári társadalom a Dunántúlon a dualizmus korában*. (Az MTA Történettudományi Intézete, az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottsága, az MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága és a Laczkó Dezső Múzeum veszprémi konferenciája 1997. október 16–17.) Szerk. TÓTH G. Péter. Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém, 133–146. • TAMASI Mihály 2001. *A régi, szegedi, gazdasági elit (1870–1944)*. Bába és Társai, Szeged. (A Tisza Hangja, 101.) • TIMÁR Lajos 1990. A gazdasági élet [elit!] jellemzői a magyar városokban a két világháború között. In *Tér-idő-társadalom. Huszonegy tanulmány Enyedi Györgynek*. Szerk. TÓTH József. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs, 134–156. • VÖRÖS Károly 1979. *Budapest legnagyobb adófizetői 1873–1917*. Akadémiai Kiadó, Budapest. • SZILÁGYI Zsolt 2011 [2012]: Elitkutatások és elitfogalmak az utóbbi három évtized magyar történetírásában. *Történeti Tanulmányok* 19, 151–164.

5. Historiográfia, elmélet II. A magyarországi elitkutatások historiográfiája 1993–2017 között. Források és a fogalmi keretek újraértelmezése

Irodalom: BIBÓ István 1986. Elit és szociális érzék. In Uő: *Válogatott tanulmányok*. 1. kötet (1935–1944). Válogatta HUSZÁR Tibor. Szerk. VIDA István, NAGY Endre. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 221–241. • FEISZT György–KOSJÁN László 1995. A gazdasági elit kutatásának néhány kérdése a viriliszjegyzékek alapján. In *Vera (nem csak) a városban. Tanulmányok a 65 éves Bácskai Vera tiszteletére*. Szerk. Á. VARGA László. Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület, Debrecen, 483–486. (Rendi Társadalom – Polgári Társadalom, Supplementum) • HALMOS Károly 1991. Lengyel György: Vállalkozók, bankárok, kereskedők. *Replika* 2, 1, 55–53. • LENGYEL György 1989. *Vállalkozók, bankárok, kereskedők. A magyar gazdasági elit a 19. században és a 20. század első felében*. Magvető Kiadó, Budapest. (Gyorsuló Idő) • LENGYEL György 1993. *A multipozicionális gazdasági elit a két világháború között. Fejezetek egy történet-szociológiai kutatásból*. ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet, Budapest. (Történeti elitkutatások. Historical Elite Research) • PARETO, Vilfredo 1935. *The Mind and Society*. Volume 3. *Theory of Derivations*. Jonathan Cape Ltd., London–Toronto. • SZAKÁL Gyula 2002. *Vállalkozó győri polgárok 1870–1940. Sikeres történeti modellváltás*. L'Harmattan, Budapest. • SZILÁGYI Zsolt 2010 [2012]: A helyi elit újragondolása. *Történeti Tanulmányok* 18. 23–44. • SZILÁGYI Zsolt 2011a [2012]: Elitkutatások és elitfogalmak az utóbbi három évtized magyar történetírásában. *Történeti Tanulmányok* 19, 151–164. • SZILÁGYI Zsolt 2017. Föld és hatalom. Mezővárosi elit Kecskeméten 1920–1939. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 424. (A Múlt Ösvényén, 19.) • TAKÁCS Károly 1998. Az elit szociológiai fogalmáról. *Szociológiai Szemle* 8, 1, 139–148. • TAKÁCS Tibor 2006. A városi elit Nyíregyházán a 20. század első felében. *Századok* 140, 1, 25–77. • TAKÁCS Tibor 2008. *Döntéshozók. Városi elit és városi önkormányzat Nyíregyházán a XX. század első felében*. L'Harmattan, Budapest. • TIMÁR Lajos 1993. *Vidéki városalakók. Debrecen társadalmá 1920–1944*. Magvető Könyvkiadó, Budapest. (Mikrotörténelem, 6.) • TOKAJI NAGY Erzsébet 1995. Szombathely urbanizációja a századfordulón. Éhen Gyula polgármester szerepe a város modernizációjában. In *Vállalkozó polgárok a Dunántúlon a dualizmus korában*. (Az MTA Történet-tudományi Intézete, az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottsága, az MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága és a Laczkó Dezső Múzeum veszprémi konferenciája 1994. október 13–14.) Szerk. V. FODOR Zsuzsa. Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém, 212–235. • TÓVÁRI Judit 1997. *Az elit Miskolc város társadalmában 1872–1917*. Stúdium Kiadó, Nyíregyháza. (A Magyar Tudományos Akadémia Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Testületének Közleményei)

6. Zárthelyi dolgozat I. Az eddigi tananyag írásbeli számonkérése. Esszé írása: három megadott témakör közül egy kidolgozása

7. Városi elitek I. A modellváltó Győr gazdasága és a város gazdasági elitje. Vagyonosodás és szerkezetei változás. Egyéni életutak

Irodalom: BELUSZKY Pál–GYŐRI Róbert 2005. *Magyar városhálózat a 20. század elején*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. • TIMÁR Lajos 1986. *A gazdaság térszerkezete és a városhálózat néhány sajátossága a két világháború*

közötti Magyarországon. MTA RKK, Pécs, 1986. • SZAKÁL Gyula 2002. *Vállalkozó győri polgárok 1870–1940. Sikeres történelmi modellváltás.* L'Harmattan, Budapest. •

8. Városi elitek II. Nyíregyháza városiasodása a 19–20. században. A város döntéshozó testülete, az elit szerkezete, fluktuációja és működése
- Irodalom:** BELUSZKY Pál–GYŐRI Róbert 2005. *Magyar városhálózat a 20. század elején.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. • TIMÁR Lajos 1986. *A gazdaság térszerkezete és a városhálózat néhány sajátossága a két világháború közötti Magyarországon.* MTA RKK, Pécs, 1986. • TAKÁCS Tibor 2006. *A városi elit Nyíregyházán a 20. század első felében. Századok* 140, 1, 25–77. • TAKÁCS Tibor 2008. *Döntéshozók. Városi elit és városi önkormányzat Nyíregyházán a XX. század első felében.* L'Harmattan, Budapest. • GOTTFRIED Barna 1993. *Nyíregyházi virilisek 1874 és 1912 között.* In *Helytörténelmi tanulmányok*. 9. kötet. Szerk. GYARMATHY Zsigmond. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár, Nyíregyháza, 141–168. (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár Kiadványai, 1. Évkönyvek, 9.)
9. Városi elitek III. Az alföldi „nagyváros” társadalmának sajátosságai. A debreceni gazdasági elit (a város legnagyobb adófizetői), társasági élet, lakóhelyi szegregáció
- Irodalom:** BELUSZKY Pál–GYŐRI Róbert 2005. *Magyar városhálózat a 20. század elején.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. • TIMÁR Lajos 1986. *A gazdaság térszerkezete és a városhálózat néhány sajátossága a két világháború közötti Magyarországon.* MTA RKK, Pécs, 1986. • TIMÁR Lajos 1993. *Vidéki városalakók. Debrecen társadalmi 1920–1944.* Magvető Könyvkiadó, Budapest. (Mikrotörténelem, 6.) • Timár Lajos 1990. *Két debreceni értelmiségi család a XIX–XX. században.* Varga-De Vargas és Rothschnek család. Család- és társadalomtörténet. [K. n.] Budapest.
10. Városi elitek IV. a. Mezővárosi elit, a föld és a hatalom összefonódása. Kecskemét gazdasága és városképe, a multifunkcionális elit szerkezeti változása. Vagyon- és foglalkozási összetétele
- Irodalom:** BELUSZKY Pál–GYŐRI Róbert 2005. *Magyar városhálózat a 20. század elején.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. • TIMÁR Lajos 1986. *A gazdaság térszerkezete és a városhálózat néhány sajátossága a két világháború közötti Magyarországon.* MTA RKK, Pécs, 1986. • SZILÁGYI Zsolt 2012. *Homokváros. Kecskemét történelmi földrajzi látószögek metszetében.* Kecskemét Írott Örökségéért Alapítvány, Kecskemét. (Kecskeméti Örökség Könyvek 2.) • SZILÁGYI Zsolt 2010 [2012]. *A helyi elit újragondolása. Történelmi Tanulmányok* 18, 23–44. • SZILÁGYI Zsolt 2011 [2012]. *Elitkutatások és elitfogalmak az utóbbi három évtized magyar történetírásában. Történelmi Tanulmányok* 19, 151–164. • SZILÁGYI Zsolt 2014. *The Perception of a Market Town in the Great Plain. The Representations of Kecskemét between 1880 and 1940. Történelmi Tanulmányok* 22, 266–281. • SZILÁGYI Zsolt 2012. *„Barackváros főterei”, 1880–1940. Történelmi Tanulmányok* 20, 123–142. • SZILÁGYI Zsolt 2013. *Sohasem létező határok. Egy empirikus vizsgálat során felmerülő módszertani probléma: a legtöbb adót fizetők mint vagyon- jövedelmi elit a Horthy-kori Kecskemét példáján.* In *Falak és választóvonalak.* Szerk. SZOBOSZLAY György. Nyíregyházi Főiskola Történettudományi és Filozófiai Intézete, Nyíregyháza, 203–213. (E-könyv: <http://mek.oszk.hu/12700/12746/12746.pdf>) • SZILÁGYI Zsolt 2017. *Föld és hatalom. Mezővárosi elit Kecskeméten 1920–1939.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 424. (A Múlt Ösvényén, 19.)
11. Városi elitek IV. b. A kecskeméti elit ikonikus alakjai. Életutak: hatalmi, vagyoni stratégiák a pozíciók megszerzéséhez és megtartásához. Az elit idealizált képe a helyi középosztály látószögében, társadalmi térhasználata
- SZILÁGYI Zsolt 2012. *A társadalmi tér használata a kecskeméti multifunkcionális elit gyakorlata szerint, 1920–1940. Tér és Társadalom* 26, 3, 3–29. • SZILÁGYI Zsolt 2017. *Föld és hatalom. Mezővárosi elit Kecskeméten 1920–1939.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 424. (A Múlt Ösvényén, 19.)
12. Zárthelyi dolgozat II. A kurzus féléves anyagának számonkérése, az I. zh. formai követelményének megfelelően

Debrecen, 2019. február 11.

Dr. Szilágyi Zsolt
egyetemi adjunktus